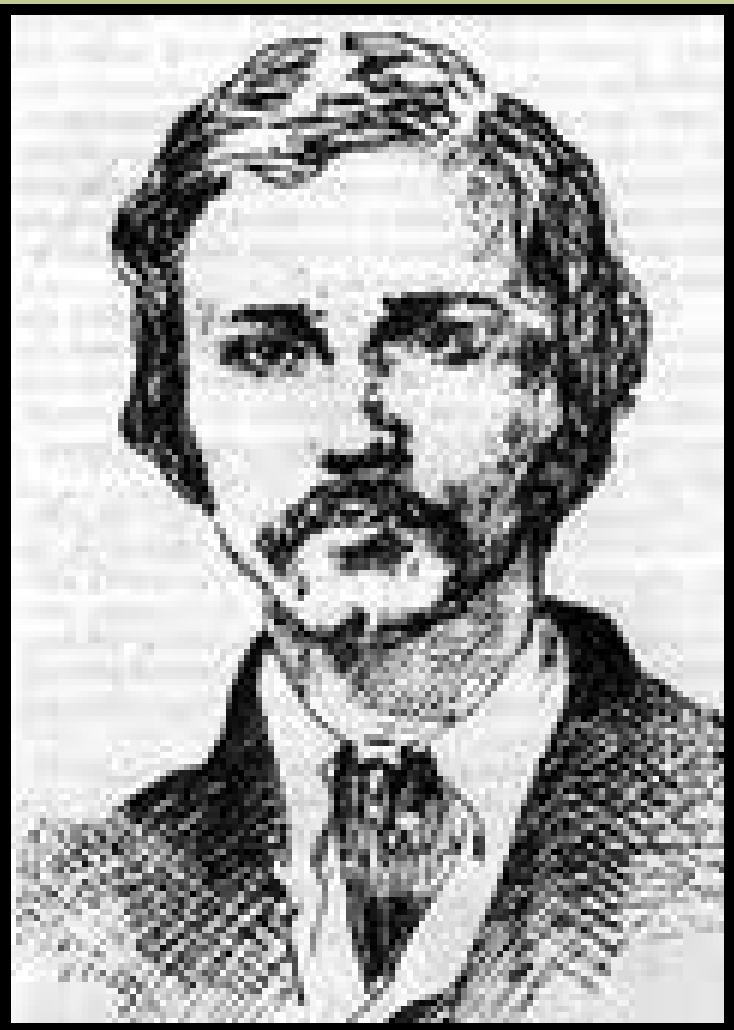

NIKOLAJ UPSJENSKIJ

Fire Fortællinger

SFA-89 2012

Nikolaj Uspjenskij

FORTÆLLINGER

Oversat af Thor Lange

Digitaliseret af SFA-89 2012

Speciel PDF pga meget gammel bog

Biografiske notitser

Historien om en hest

Katarina

Kirkesangerens bryllup

Godsejeren og bonden

Biografiske Notitser,

Den, der gennem Literaturen vil lære Menigmand i Rusland at kjende, bør først og fremmest henvende sig til Nikolaj Uspjenskij. Ingen kjender Almuen bedre end han; han hører selv ved sin Fødsel dertil og er ikke bleven fremmed for de Omgivelser, mellem hvilke han tilbragte sin Barn-dom og første Ungdom.

Uspjenskij fødtes 1835 i en lille afsides Landsby, hvor hans Fader var Degn. Den lavere russiske Gejstlighed, navnlig da paa Landet, udgjør en Klasse, man kunde næsten sige, en Kaste for sig selv, hvis Stilling i social Henseende gennem-gaaende er lidet misundelsesværdig. Den simple Bonde har og havde det selv under Livegenskabet i materiel Henseende ofte bedre end sin Skrifte-fæder og hans Medtjenere ved Kirken, der for Størstedelen leve i Fattigdom og umiddelbar Af-hængighed af Sognets Beboer«. Uspjenskij's Fader dannede ingen Undtagelse fra den almindelige Regel. Han havde ikke Midler til at lade sin Søn faa

nogen anden Opdragelse end den. der uden Grodtgjørelse gives Præste- og Degnesønner i Statens gejstlige Seminarier. Student blev han efter adskillig Modgang dog tilsidst, men længere slog hans Kræfter ikke til, og han forlod snart Universitetet for, saa vidt som den private Tjeneste, han havde paataget sig, tillod ham det, at sysle med literære Beskjæftigelser, for hvilke han, ligesom hans yngre Broder Gljæb tidligt havde næret Interesse.

Uspjènskijs første Debut falder i Begyndelsen af Treserne, femten Aar efter Turgjènjèws og Grigoròwitschs Fremtræden. Tiderne havde forandret sig, siden dengang „Jægerens Dagbog" og „Stakkels Anton" saae Lyset. Livegenskabet var ophævet, og sammen med det enkelte gamle Traditioner, der hellere maatte have vedblevet at bestaa. Nu havde man lært Bonden nærmere at kjende; man var kommet i umiddelbar Berøring med ham, og den Regnbuetaage af Sentimentalitet, gennem hvilken man et Par Decennier tidligere havde betragtet ham, var hurtig dunstet bort. Folk trængte til at se paa Sagen, som den virkelig var, og Uspjènskijs simple, sanddru Smaafortællinger kom udmærket tilpas og gjorde overordentlig Lykke. De have fortjent at gjøre det. Det er en Samling Billeder tagne efter Naturen med fotografisk Nøjagtighed uden saa meget som et Glimt al' skjæv Belysning gennem Prismen al' Tendens i den ene eller anden Retning. Uspjènski er beundringsværdig objektiv.

Hvad han skriver, er udelukkende Smaating, enkeltstaaende Scener af Bondestandens og den lavere Gejstligheds Liv. Hver af disse Skizzer har foruden sit fine Kunstværd noget nær Betydning som kulturhistoriske Vidnesbyrd. Han har skrevet meget, tre tykke Bind, men næsten hele hans Virksomhed henhører til Tidsrummet 63—70. Efter denne Tid ophører han for lang Tid ganske at arbejde, og først i de sidste to Aar har han atter optaget den brudte Traad med et Par Smaa-fortællinger i samme Stil som hans forrige Produktion men, som det synes os, noget svagere.

Uspjénskij er et stort Talent, som har præsteret meget, og som kunde have ydet endnu meget mere, om den Uorden og Mangel paa Stadighed, som forhindrer ham i nogetsteds rigtigt at slaa sig ned og komme til Ro, ikke ogsaa gjorde sig gjældende i hans Liv som Forfatter. Mange Grange har han haft en fordelagtig Plads i Statstjenesten med Lejlighed til at arbejde sig videre frem støttet af den Yndest som Skribent, paa hvilken han tærer. Men han synes ikke at være i Stand til at føre et nogenlunde regelbundet afholdende Liv. Fra Tid til anden slaar han sig løs og glemmer alt, ogsaa Literaturen, til stor Skade for denne, thi han er ubestrideligt begavet som Faa. Naar Uspjénskij udenfor sit Fædreland endnu er saa fuldstændig ubekjendt, maa Hovedaarsagen hertil vistnok nærmest søges i de Vanskeligheder, som Sprogformen og Skildringernes stærke Lokalfarve

lægger Oversætteren i Vejen. Men den, der med Glæde har læst Turgjènjews „Jægerens Dagbog“ og sætter Pris paa Grigoròwitsch's Skildringer af Folkelivet, vil sikkert føle varm Interesse for Smaa-fortællingerne af den talentfulde, sympatiske Nikolaj Uspjènskij.

I.

En Historie om en Hest.

Fra Kirketaarnet i Landsbyen Iwànowo havde Klokken tidligt hver Morgen klemtel for at kalde Sognefolkene sammen til Sjælemesse over en rig Gaardmand.

„Gudskelov,“ sagde Diakonen, der efter endt Forretning sad hjemme hos sig selv sammen med en af Bønderne og havde en næsten tømt Trepægleflaske Brændevin staaende foran sig paa Bordet. „Idag var det sidste Tjeneste over ham. Vorherre være hans Sjæl naadig! Min Andel af Betalingen for Messerne er otte Rubler. Nu skal jeg ogsaa kjøbe min Kone det tærnede Tørklæde, hun saa længe har ønsket sig. Det hænder ikke mig, lille Ven, at jeg glemmer min Kone. Sommetider ere vi nok lidt oppe at rives, men noget helt tovligt bliver det dog aldrig til imellem os. Er det sandt, hvad jeg siger eller ej?“

„Ih, lad os aldrig tale om det, lille Fa'er; detveed vi nok," istemmede den halvfulde Bonde.

„Ser Du, saa har jeg ogsaa noget andet i Sinde; jeg vil skaffe mig en Hest. Er Du kjendt med den Hest, Jakimka kjører med?" —

„Den brune, blissede? Ja det er jeg nok." —

„Javel, det er netop den, jeg vil have Fingre i. Hvad mener Du? Hesten gaar nok an! Otte Rubler fik jeg idag, og noget mere kan jeg ogsaa selv lægge til. Egentlig er det en Krikke, men vi skal nok faa Huld paa den igjen! Nu trænger Jakimka til Penge; han skal dele Jordlodden med sin Broder; maaske giver han mig den for rimelig Pris. — Hej Kone," her gjorde han en brat Overgang, „lad os faa en Bid Brød, inden vi lægge os!" —

Efter Aftensmaden holdt Diakonen endnu en lang Tale for Bonden, der havde indrettet sig et Natteleje paa Gulvet ved Siden af ham, baade om Jakimkas Hest og om den store Middag, Gaardmandsfamilien havde givet efter den sidste Messe. Foredraget gled tilsidst over i en jævn Snorke, der nøjagtigt faldt ind i Pavserne mellem øsøttonerne af den ved Siden af ham sovende Bondemand.

Midt om Natten udbrød Diakonen pludseligt med en ikke fuldstændig klar **Stemme**:

„I gamle Dage, lille Ven, stod vi Mennesker Vorherre nærmere. — Hvad det var, jeg vilde sige: skal det være, at jeg kjøber den blissede, kan jeg sagtens give ham femten Rubler for den og være tjent med Handelen endda!“ —

Næste Dag mødte Diakonen den omtalte Jakimka, der med Hesten for sin Kærre i Skridtgang kjørte ned ad Gaden i Landsbyen. Han raabte ham an:

„Goddag, lille Bro'er!“ —

„Tak for det, Semènitsch!“ —

„Hvor skal Du hen idag?“

„Jeg? Jeg skulde hen til Svogeren og kjøbe Tømmer. Saa vilde jeg ogsaa bede ham laane mig sin Sav. Nu kommer jeg til at bygge et andet Hus. Vor Fa'er er død; jeg deler Lodden med min Broder.“ —

„Ja, det har jeg hørt sige,“ bemærkede Diakonen. „Hvordan skal del, nu gaa, naar I skilles fra hinanden?“ —

„Hvordan det skal gaa?“ svarede Bonden og spyttede, saa langt han kunde, ud til Siden. „Hvad det saa ellers bliver til, faar man det dog altid mange Gange lettere, end man havde det.“ —

„Ja, det er et sandt Ord; saa bliver der i det mindste ikke noget at skjændes om." —

„Nej, det bliver der jo ikke," sagde Bonden med Eftertanke.

„Og meget mere Plads faar Du da ogsaa!" —

„Ja, det er netop det. jeg gjør, lille Fa'er; jeg faar meget Plads for mig selv." —

„Naturligvis faar Du mere Plads til at røre Armene; det er sikkert nok. — Hør engang Jakim, sælg mig din Hest!" —

„Den der? Lad gaa! Hvorfor skulde jeg ikke sælge den?" — Og Bonden trak Linerne til sig for at give Hesten et mere strunkt Udseende. „Du kan gjerne kjøbe den!" —

„Hvad koster den saa?" —

„Ja, det er ikke godt at vide." —

„Ser Du vel, Jakim; saa meget ung er den nok ikke, naar man ser rigtigt til," ytrede Diakonen og vilde tage Hesten om Mulen.

„Er den ikke ung? Det skulde Du nødigt fortælle! Tre Aar gammel er den og ikke en Kjønde mere. Spørg hvem Du vil. Du kan gjerne sige, at det ikke er andet end Ungen af en Hest, saadant et Føl er det." —

„Lige meget! Det er slemt saa slunken den er." —

„Hvad skulde den være trind af, uaar den aldrig faar andet Foder end Hakkelse; det

sætter ikke Kjød paa Kroppen. Hesten er lige god for det. Veed Du, hvern der er Moder til den?" —

„Ja, Moderen siger jeg ikke noget imod, men denne her har hverken Syn eller Holdning paa sig.“ —

„Ikke det? Saa skulde Du se den, naar den traver. Den kunde gaa som Stanghest i et Trespand.“ —

„Naa, hvad tager Du saa for den?" —

Bonden lod Øjnene glide langs hen ad Hyggen paa Hesten og svarede: „Sexten Rubler.“ —

„Nej, Jakim! For den Pris kan man paa Markedet købe en ganske anderledes Hest. Wasilij gav kun tolv for sin og kunde endda godt være bekjendt at kjøre op ad Graderne i Moskwà med den.“ —

„Aa, hvad! Lad os bare ikke tale om Wasilij! Kjenderjeg kanske ikke hans Hoppe? Den har Spat.“ —

„Helsen og Sundhed, lille Fa'ør!“ sagde et Par af Bymændene, i Ør kom Forbi. „Er Du ved at købe Hesten?"

„Ja, jeg prøvede paa det.“ henkastede Diakonen.

„Vil han have meget for den?" —

„Sexten Rubler. Det er der intet fornuftigt Menneske, som giver ham.“ —

„Hesten er egentlig ikke saa daarlig," mente den ene af de Nysankomne. „Den er nok noget lille og desuden sprængt i Krydset, men det er da ingen videre Skade til at tale om." —

„Ja, Ralliken gaar nok an," istemmede Sidemanden ; der kan blive noget af den, om den bliver passet. Sikken et Skind den har; det hænger ikke fast ved Ribbenene," tilføjede han, idet hen med den ene Haand greb Hesten ind i Siden.

„Ja, det er netop det allerbedste," udbrød Jakim fornøjet. „Skindet paa den er baade godt og lindt." —

„Naa, lille Venner, stræb saa at blive enige!" —

„Nej, jeg kan aldrig give den Pris, han fordrer." —

„Hør, Jakim! Lad ham faa den for fjorten Rubler og en halv. Det kan Du godt staa Dig ved." —

„Ja, det kan Du," tilføjede Diakonen. „Mere er der Ingen, som giver Dig. Om den endda saae ud efter noget; men trækker Du den til Markedet, som den nu er, faar Du ikke engang ti Rubler for den." —

„Slaa til, Jakim, og lad Handelen være sluttet!" —

„Slaa til, dit Kaalhovede, og giv os andre en Omgang Brændevin! Har Du kanske ikke en Hest endnu foruden den?" —

Til sidst kom Sagen i Orden. Diakonen trak Hesten hjem, og der blev drukket Lidkjøb.

Det maa siges om ham, at han var en ualmindelig Hestekjender. Han behøvede kun at se paa et Dyr for strax at bestemme, hvor meget det var værd, om det længe havde gjort Tjeneste, hvad Fejl det kunde have og andet lignende. Hvis derfor Diakonen kjøbte en Hest, var der ingen Tvivl om, at den duede til noget.

Dyret, han denne Gang havde tilhandlet sig var en lille, tottet, langhaaret Hoppe, mørkebrun af Lød og med en Blis i Panden. Dens forrige Ejermand havde aldrig fodret eller passet den, men haft for Skik, hver Gang han var kommen hjem og havde spændt den fra, simpelthen at tage en Vidiekjæp og gjenne den afsted fra sin Jordlod i den Overbevisning, at en Hest og navnligt en sulten Hest er forpligtet til selv at søge sig sit Foder. Den var ikke to Aar gammel, da den allerede gik for Harven og nogle Maaneder efter trak

den ogsaa Plov, kjørte Folk til Poststationen, ja gjorde tilmed engang en Rejse helt ind til Moskvå. Ikke sjældent faldt det i dens Lod at slæbe tunge Læs hen ad en oplødt, bundløs **Mærkvej**; den styrtede fra Tid til anden paa sine **Knæ** ned mellem **Vognstængerne**, men kom paa **Benene** igjen ved en **Regn** af **Slag** tværs over **Panden** og begge **Øjnene**. Over **Bringen** bar den **Mærker** af **Halslæderet**, og paa **Krydset** havde den en bar **Plet**, hvor **Piskenærten** havde svedet **Haarene** af. Men af **Naturen** var den en **fredsommelig**, **stærk** og **udholdende** **Hest**.

To **Maaneder** efter, at den var kommet i **ordentlige** **Hænder**, skulde man have haft **Møje** med at **kjende** den igjen. **Saaledes** havde **Diakonen** fodret den op og sat **Huld** paa den, at **Folk** stod stille og saae efter ham, naar han **kjørte** gennem **Landsbyen**.

„Hvad mener **Du?**“ lød det inde fra **Flokken** af **Bønderne**. „Nu sælger han den ikke igjen for **femoghalvfjerdssindstyve** **Rubler**.“ —

„Kommer der **En**, som forstaar sig paa **Kreature** og har **Raad** dertil, byder han kanhænde ogsaa **hundrede** for den. **Saadan** en **Hest** skal man lede længe efter.“ —

En enkelt **Gang** holdt **Diakonen** med **Villie** stille midt inde i en **Stimmel** **Bønder** for endnu mere at **tildrage** sig deres **Opmærksomhed**.

„Naa, Semènitsch,“ bemærkede en af de Omstaaende, det var mig, der raadede Dig til at kjøbe den. Jeg sagde Dig nok, at Du vilde faa Held med den; det fik Du ogsaa.“ —

„Javel, Hesten er jo Gudskelov ganske ordentlig,“ svarede den Tiltalte, frygtende for ved selv at rose sin Ejendom paa en eller anden Maade at nedkalde Fortræd over den og faa det onde Øje til at virke.

„Nu afhænder Du den sagtens ikke for godt Kjøb, lille Fa'er?“ —

„Fik jeg for den, hvad den er værd, solgte jeg den kanske,“ svarede Diakonen og satte Hesten i Trav.

Vinteren var kommet. Diakonen besluttede at tage ind i Guvernementsbyen til Torvs med et Læs Korn. Allerede om Morgenens saae han Seletøjet efter, lagde Halslæderet i Blød og skaffede et Par solide Bastmaatter tilveje. Efter at have spist til Middag stuede han Sækkene med Rug sammen i Slæden og gav alt imellem sin Kone strenge Instruxer om, hvorledes hun havde at forholde sig i hans Fraværelse.

Da det var blevet mørkt, gik han ud og spændte for. Himlen var oversaaet med Stjerner, og Maanen skinnede klart; udenfor paa Vejen knirkede Frostsneen under Fødderne af en Forbigaaende. Diakonen lagde en linned Klud ind under Halslæderet, for at det ikke skulde gnave, bandt Aaget fast, tømmede Hesten op og gik et Par Skridt til Side for at fryde sine Øjne over Forspandet. Stængerne laa saa støt, at de ikke vare til at røkke; Aaget stod rankt og stramt; men mest af alt glædede Ejeren sig over Hestens faste, spændte Bug, der vidnede om, at Dyret var holdt, som det skulde, og kunde taale noget uden at blive rystet sammen og tabe i Huld. Som en rigtig Landmand holdt han af at se paa en Hest, der var vel i Stand.

Saa trak Diakonen Pelskraven op over Ørerne og sagde til sin Kone: „Naa, Gud i Vold! Se til at være forsigtig med Lys og Ild, medens jeg er borte; pas godt paa Føllet og glem ikke at sige til Emeliån, naar Du ser ham, at han bringer Hamlerne og giver mig den Rubel tilbage, han er mig skyldig. Det faar ingen Ende med ham; nu har jeg snart ventet et halvt Aar, og alligevel bliver det ikke til noget.“ —

Dermed kørte han.

Konen blev staaende ude i Forstuen med Natlampen i Haanden og grundede over, hvad hun nu skulde finde paa. Hun følte sig saa at sige, gjenfødt. Manden kunde paa ingen Maade komme tilbage før i det allertidligste om en Ugestid, og nu! Nu var hun aldeles sin egen Herre, fri, fri som en Fugl i Luften! I første Øjeblik havde hun til Hensigt at sende Bud efter Brændevin og byde Gjæster sammen. Dog blev denne Plan hurtigt forkastet i Betragtning af, at Naboerne strax vilde faa Nys om Sagen, saa Historien kunde komme videre. Hun endte med at beslutte sig til tidligt næste Morgen at gaa over til sin gode Veninde, Klokkerens Matrøna, for sammen med hende at overveje, hvad der bedst lod sig gjøre.

Diakonen kjørte hele den lange Nat. Saa tidt han kom til en Bakke stod han af og fulgte ved Siden af Læsset; paa de Steder, hvor Vejen skraanede nedefter, løftede han med begge Hænder Stængerne til Vejrs, for at Hesten ikke skulde skrabe sine Knæ paa dem. Ikke en eneste Gang rørte han den med Pisken. Ved at se den Kraft og Behændighed, med hvilken den brune Hoppe trak Slæden ud af Snedriverne, betoges han af en særegen, op-højet Følelse.

Lykkeligt og vel naaede Diakonen ind til sit Bestemmelsessted og fik Kornet solgt. Paa Tilbagevejen, allerede ved den anden Poststation fra Byen, lagde han Mærke til, at et Par mistænkeligt udseende Folk i en Slæde forspændt med to Heste fulgte ham i Hælene. Vejen var øde og gik igjennem et frossent Morads med Pilekrat til begge Sider. Som erfaren Mand forstod Diakonen snart, at de to Ubekjendte ikke for intet holdt ham med Følgeskab. Mørket begyndte at falde paa.

„Hej, gode Ven!" raabte en af Folkene bagved, „hvor er Du fra?"

De nærmede sig til en Landsby, og Diakonen skyndte sig at kjøre ind i Holdestalden ved Kroen. Til Værtshusholderen, der var en gammel Bekjendt af ham, fortalte han det Æventyr, han havde oplevet.

„Ja," bemærkede Kromanden, „rigtig roligt er der ikke her i Omegnen. For et Par Dage siden tog disse Skarnsfolk et helt Trespand Heste fra en Postkusk, og det har ikke været muligt at komme paa Spor efter dem.

Natten gik. Det var endnu ikke blevet helt lyst, før Diakonen lavede sig til at fortsætte Hejsen.

„Tøv lidt, Semènitsch!" raadete Kromanden ham, „hvad har Du et saadant Hastværk efter? Lad det først blive Dag." —